

SELETUSKIRI

regionaal- ja põllumajandusministri määruse „Regionaal- ja põllumajandusministri 9. septembri 2024. a määruse nr 60 „Perioodi 2023–2027 arendusosaku toetuse andmise tingimused ja kord“ muutmine“ eelnõu juurde

1. Sissejuhatus

Määrus kehtestatakse Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse § 7 lõike 2, § 12 lõike 3 ja § 24 lõike 1 alusel.

Määrusega kehtestatakse kooskõlas „Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika strateegiakava aastateks 2023–2027“ (edaspidi *strateegiakava*) sekkumise „Innovatsioonikoostöö projektid – Euroopa innovatsioonipartnerluse tegevusrühma projektid“ raames antava arendusosaku toetuse (edaspidi *toetus*) andmise ja kasutamise tingimused ning kord.

Määruse eelnõu ja seletuskirja koostas Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi teadus- ja arendusosakonna nõunik Gret-Kristel Mällo (653 73712, gret-kristel.mallo@agri.ee). Juriidilise ekspertiisi määruse eelnõule tegi Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi õigusosakonna peaspetsialist Maarika Arro (625 6197, maarika.arro@agri.ee) ja keeleliselt toimetab eelnõu sama osakonna peaspetsialist Laura Ojava (625 6523, laura.ojava@agri.ee).

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Eelnõuga täpsustatakse peamiselt toetuse taotlemisel ja määruse rakendamisel ilmnenud kitsaskohti, leevendatakse taotlemise nõudeid ja vähendatakse taotleja halduskoormust. Määruse muudatuste väljatöötamisel on arvestatud Põllumajanduse Registre ja Informatsiooni Ameti (edaspidi *PRIA*) ettepanekutega.

Eelnõu punktiga 1 asendatakse §-s 5 läbivalt sõnad „abikõlbliku kulu maksumusest“ sõnadega „abikõlblikest kuludest“, tegemist on keelelise muudatusega, millega ühtlustatakse perioodi 2023–2027 investeringutoetuste määruste sõnastusi.

Eelnõu punktiga 2 asendatakse § 6 lõike 1 punktis 1 sõnad „elluviimisega seotud“ sõnadega „ellu viiva töötaja“, et täpsustada abikõlbliku tööjõukulu sisu. Muudatusega kõrvaldatakse võimalik ebaselgus tööjõukulu määratlemisel.

Eelnõu punktiga 3 sõnastatakse § 6 lõike 1 punkt 3 ümber järgmiselt: „innovatsiooniprojekti elluviimiseks vajalike materjalide, teenuste ja tööde kulu“, et täpsustada abikõlblike kulude loetelu. Muudatusega tuuakse sõnastus vastavusse praktikas esinevate kululiikidega ning välditakse tõlgendamisprobleeme.

Eelnõu punktiga 4 täiendatakse § 6 lõiget 1 punktiga 4, millega lisatakse abikõlblike kulude hulka innovatsiooniprojekti elluviimiseks vajalik sõidukulu. Muudatuse eesmärk on anda taotlejale selge arusaam, et projekti tegevustega otseselt seotud sõidukulud on toetatavad. Sõidukulud peavad olema põhjendatud ning nende seos innovatsiooniprojekti elluviimisega peab olema selgelt ja üheselt tuvastatav. Muudatus suurendab õigusselgust ning aitab tagada kulude sihispärase ja põhjendatud kasutamise.

Eelnõu punktiga 5 tunnistatakse kehtetuks § 6 lõike 2 punkt 3, millega välistati tulumaksuseaduse § 8 tähenduses seotud isikute vahel sõlmitud tehinguga kaasnev kulu.

Muudatuse eesmärk on ühtlustada arendusosaku määrust teiste meetme määrustega, millest on viited tulumaksuseaduse §-le 8 välja jäetud. Seotud isikute vahel tehtud tehingute puhul tagatakse kulude põhjendatus, läbipaistvus ja kontrollitavus edaspidi üldiste nõuete kaudu, eelkõige kulude mõistlikkuse hindamisel.

Eelnõu punktiga 6 sõnastatakse § 6 lõige 3 ümber järgmiselt: „Abikõlbliku kulu eest peab olema tasutud innovatsiooniprojekti abikõlblikkuse perioodi jooksul. Innovatsiooniprojekti abikõlblik periood on taotluses märgitud kestus, mis on minimaalselt neli kuud ja maksimaalselt 18 kuud,“ et selgelt eristada abikõlbliku perioodi mõistet ning rõhutada, et selle määrab taotleja oma taotluses. Muudatus ei muuda kehtivat sisu, vaid väldib võimalikku ebaselgust taotlejate jaoks.

Eelnõu punktiga 7 täiendatakse § 6 lõiget 4 sõnaga „kuni“, et selgelt võimaldada abikõlblikkuse perioodi pikendamist ka lühema aja võrra kui kaks kuud. Varasem sõnastus võis jätta mulje, et pikendamine toimub alati kahe kuu ulatuses. Muudatusega suureneb paindlikkus taotleja jaoks.

Eelnõu punktiga 8 asendatakse § 7 lõikes 2 arv „5000“ arvuga „10 000“. Muudatuse eesmärk on vähendada väiksema mahuga ostude puhul ostumenetluse läbiviimise kohustust, kuid taotleja peab siiski esitama kulude kohta põhjenduse. Muudatus vähendab taotlejate halduskoormust, kuna kolme hinnapakumuse küsimise nõue rakendub edaspidi suuremate kulude puhul.

Eelnõu punktiga 9 sõnastatakse § 7 lõige 5 ümber, et täpsustada huvide konflikti regulatsiooni. Uue sõnastusega eesmärk on täpsustada, milliste isikute tegevust tuleb ostumenetluse kontekstis hinnata, keskendudes nendele, kellel on tegelik roll ostumenetluse ettevalmistamises, korraldamises või selle tulemuse mõjutamises. Kui varasem sõnastus lähtus peamiselt seotud isikute formaalsest, sealhulgas omandi- ja juhtimis otsusel põhinevast määratlusest, siis uus sõnastus keskendub sisulisele mõjutamisvõimalusele konkreetses ostumenetluses. Muudatus ei eelda kõigi võimalike huvisuhete täielikku kontrollimist, vaid mõistlikku hoolsust nende isikute osas, kes reaalselt osalevad ostumenetluses või saavad selle tulemust mõjutada. Muudatuse eesmärk on vältida olukordi, kus ostumenetluse tulemust võib sisuliselt mõjutada isik, kes ei kvalifitseeru formaalselt seotud isikuks, kuid kelle huvid võivad mõjutada menetluse tulemust, tagades seeläbi otsustusprotsessi läbipaistvuse ja erapooletuse ilma taotleja vastutust põhjendamatu laiendamata.

Eelnõu punktiga 10 tehakse muudatus § 8 lõike 1 sissejuhatavas lauseosas ja punktides 1-7 ning punktis 10, millega asendatakse seni kasutusel olnud tekstiosa „EMTAK 2008“ tekstiosaga „EMTAK 2025“. Muudatuse eesmärk on ühtlustada määruse terminoloogia kehtiva majandustegevuse klassifikaatoriga ning tagada, et toetuse tingimused lähtuksid ajakohasest tegevusalade loogikast. Tegemist on tehnilise täpsustusega, mis ei muuda toetatavate tegevuste sisu, vaid tagab vastavuse kehtivale õigusraamistikule.

Eelnõu punktiga 11 sõnastatakse ümber § 8 lõike 1 punktid 8 ja 9, et täpsustada toetatavate tegevusalade loetelu vastavust uuendatud EMTAK 2025 klassifikaatoriga. Muudatuse eesmärk on tagada, et tegevusalade loetelu oleks kooskõlas kehtiva majandustegevuse klassifikaatoriga. Muudatus ei muuda kehtivat sisu, vaid väldib võimalikku ebaselgust taotlejate jaoks.

Eelnõu punktiga 12 täiendatakse § 8 lõiget 2, lisades toetuse saajate hulka tulundusühistu. Muudatusega laiendatakse taotlejate ringi, et kaasata ka tulundusühistud, kelle tegevus vastab määruses sätestatud nõuetele.

Eelnõu punktiga 13 muudetakse § 9 lõike 5 sõnastust, jättes välja sõnad „ega ole ühe aasta jooksul enne taotluse esitamist tegutsenud“ ning täpsustatakse huvide konflikti vältimise regulatsiooni. Täpsustatakse, et piirang seotusele kohaldub innovatsioonipartneriks oleva teadus- ja arendusasutuse suhtes, mitte laiemalt innovatsiooniprojektiga seotud isikute või asutuste suhtes. Muudatus tagab selgema ja sihipärasema regulatsiooni ning väldib põhjendamatu piiranguid innovatsioonikoostöö korraldamisel.

Eelnõu punktiga 14 täiendatakse määruse paragrahvi 9 lõikega 5¹. Muudatuse eesmärk on lubada innovatsioonipartneril vastavalt innovatsiooniprojekti sisule teha koostööd teiste teadus- ja arendusasutustega, et innovatsiooniprojekti saaks ellu viia ja et tegevused ei jääks tegemata, sest ettevõtjal on huvide konflikt mõnega neist.

Näiteks kui innovatsioonipartneril on vajadus tellida teiselt teadus- ja arendusasutuselt labori analüüse, katseid jne. siis saavad nad otsuse teha vajaduse põhised ega pea vaatama, kas taotlejal võib olla huvide konflikti selle asutusega.

Eelnõu punktiga 15 jäetakse § 10 lõikest 1 välja sõnad „selleks ettenähtud tähtajal“, et viia sätte sõnastus kooskõlla jooksva taotlemise võimalusega.

Eelnõu punktiga 16 sõnastatakse ümber § 10 lõige 2, millega sätestatakse PRIA kohustus teavitada taotluste vastuvõtu alustamisest ametlikus väljaandes Ametlikud Teadaanded ja oma veebilehel. Muudatus tagab taotlejatele selge ja õigeaegse teabe taotluste vastuvõtu alustamise kohta.

Eelnõu punktiga 17 täiendatakse § 10 lõikega 3, sellega sätestatakse PRIA-le kohustus avaldada ametlikus väljaandes Ametlikud Teadaanded ja oma veebilehel teade taotlusvooru peatamise või taasavamise kohta ning teavitada taotlejaid eelarvevahendite lõppemisest. Muudatuse eesmärk on tagada taotlejatele selge ja õigeaegne teave taotlusvooru avamise ja lõppemise kohta.

Eelnõu punktidega 18 ja 19 täiendatakse paragrahvi 11 lõiget 1 ja lisatakse, et taotleja peab koos taotlusega esitama §-s 7 nimetatud kulude mõistlikkust tõendavad dokumendid või juhul, kui toetatava tegevuse raames tellitava töö või teenuse või soetatava vara eeldatav käibemaksuta maksumus on kuni 10 000 eurot, vastava kulu kirjelduse. Esitatavad andmed projekti kogumaksumuse ja abikõlblike kulude kohta peavad olema põhjendatud ja üksikasjalikult kirjeldatud, tuginema tegelikele asjaoludele ning olema vajaduse korral tõendatavad. Muudatus tagab kulude läbipaistvuse ja annab selgema aluse taotluste hindamiseks.

Eelnõu punktiga 20 asendatakse § 12 lõikes 2 sõnad „esitamise tähtpäev“ sõnaga „esitamist“, et viia sõnastus kooskõlla jooksva taotlemise tingimustega.

Eelnõu punktiga 21 sõnastatakse § 13 lõige 1 ümber, et kohandada taotluste hindamise korda jooksva taotlemisega. Kuna toetuse taotluste vastuvõtt toimub edaspidi jooksva vooruna, ei moodustata taotluste paremusjärjestust hindamistulemuste alusel. Muudatusega täpsustatakse hindepunktide vahemik ning sätestatakse ühtne hindamiskaala, mis võimaldab rakendada lävendipõhist hindamist. Muudatus tagab hindamisprotsessi selguse ja ühtsuse jooksva taotlemise tingimustes.

Eelnõu punktiga 22 sõnastatakse ümber § 13 lõige 4, et sätestada hindamiskriteeriumite miinimumnõuded lävendipõhiseks hindamiseks. Kuna toetustootluste menetlemine toimub edaspidi jooksva vooruna, ei moodustata taotluste paremusjärjestust, vaid rahastatakse nõuetele vastavad taotlused lävendi ületamisel eelarvevahendite olemasolul. Muudatus tagab selged ja üheselt mõistetavad kriteeriumid taotluste rahuldamiseks.

Eelnõu punktiga 23 sõnastatakse § 13 lõige 5 ümber, mille kohaselt arvestatakse taotluse hindamisel innovatsiooniprojekti uudsust ja eristuvust võrreldes sama meetme raames esitatud ja rahastatud innovatsiooniprojektidega. Eesmärk on suunata toetus projektidele, mis pakuvad sisulist ja uut lähenemist, ning vältida samasisuliste projektide rahastamist erinevate taotlejate poolt. Uudsust ja eristuvust arvestatakse hindamiskriteeriumite rakendamisel ning need kajastuvad taotlusele antavates hindepunktides. Sellega toetatakse meetme eesmärgi saavutamist, milleks on innovatsiooni soodustamine ning ettevõtjate konkurentsivõime suurendamine praktiliste ja rakendatavate lahenduste kaudu. Samuti luuakse selgem alus projektide omavaheliseks võrdlemiseks ja tagatakse, et toetus suunatakse innovaatilistele ja eristuvatele lahendustele, mis loovad sektorile suuremat lisandväärtust.

Eelnõu punktiga 24 ja 25 sõnastatakse ümber § 14 lõige 1 ja tunnistatakse kehtetuks § 14 lõige 2, et kohandada taotluste rahuldamise korda jooksva taotlemisega. Paragrahvi 14 lõike 1 muudatusega sätestatakse, et PRIA rahuldab kõik nõuetekohased ja hindamiskriteeriumite miinimumnõuetele vastavad taotlused toetuseks ettenähtud vahendite piires, eelistades ajaliselt varem esitatud taotlusi, Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse § 28 lõike 1 punkti 4 alusel.

Viide ajaliselt varem esitatud taotluste eelistamisele tuleneb Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse § 28 lõike 1 punktist 4 ning rakendub üksnes juhul, kui vahendite nappuse tõttu on vajalik taotluste vahel valiku tegemine. Muudatus tagab rahuldamise korra selguse ja kooskõla jooksva taotlemise põhimõttega.

Eelnõu punktiga 26 asendatakse § 14 lõikes 4 arv „80“ arvuga „75“, et vähendada taotluse rahuldamise otsuse tegemiseks ettenähtud tööpäevade arvu. Muudatuse eesmärk on kiirendada taotluste menetlemist ning tagada toetuse taotlejatele otsuste tegemisel varasem tagasiside. Samuti asendatakse sõnad „esitamise tähtpäevast“ sõnaga „esitamist“, et viia sõnastus kooskõlla jooksva taotlemise tingimustega.

Eelnõu punktiga 27 täiendatakse § 14 lõigetega 5 ja 6, millega sätestatakse taotluse osalise rahuldamise võimalus. Muudatuse eesmärk on anda taotlejale paindlikumad võimalused toetuse kasutamiseks olukorras, kus taotluse täies ulatuses rahuldamine ei ole põhjendatud mitteabikõlblike kulude tõttu või kui toetuseks ettenähtud vahendid ei ole piisavad. Muudatusega nähakse ette, et PRIA võib taotleja nõusolekul vähendada toetuse summat ulatuses, mis võimaldab projekti elluviimist ja eesmärkide saavutamist. Kui taotleja ei ole toetuse vähendamiseга nõus, jäetakse taotlus rahuldamata. Muudatus võimaldab vältida taotluste täielikku tagasilükkamist ning toetab projektide elluviimist realistikus ja põhjendatud mahus.

Eelnõu punktiga 28 sõnastatakse § 15 lõige 1 ümber, et täpsustada innovatsiooniprojekti elluviimise perioodi. Uue sõnastusega on selgelt sätestatud, et toetuse saaja viib projekti ellu taotluses märgitud abikõlblikkuse perioodi jooksul, mis on 4–18 kuud, arvates PRIA rahuldamise otsusest. Muudatus täpsustab, et projekti abikõlblikkuse periood lähtub taotleja enda taotluses märgitust ning tagatakse, et kõik projektid viiakse lõpule hiljemalt 30. juunil 2029.

Eelnõu punktiga 29 muudetakse § 15 lõike 3 punkti 5 sõnastust, asendades sõna „üldise“ sõnaga „ühise“. Muudatuse eesmärk on viia säte terminoloogiliselt vastavusse Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika ametliku nimetuse ja kehtiva õigusraamistikuga. Tegemist on täpsustava muudatusega, mis ei muuda toetuse saaja sisulisi kohustusi, kuid parandab sätte õigusselgust ja terminoloogilist korrektsust.

Eelnõu punktiga 30 täiendatakse § 16 lõiget 3 punktiga 12, millega sätestatakse sõidukulude hüvitamise taotlemisel esitatavad dokumendid. Muudatuse eesmärk on tagada, et toetuse saajatele oleks üheselt mõistetav, milliseid sõidukulusid hüvitatakse ning millised dokumendid tuleb nende tõendamiseks esitada. Muudatusega nähakse ette, et esitada tuleb sõidukulusid ja nende tasumist tõendavad dokumendid, sealhulgas ühissõiduki kasutamist tõendav pilet ning maksekorralduse ära kiri, makse väljatrükk või arvelduskonto väljavõte. Mootorsõiduki kasutamise korral tuleb lisaks esitada kütusekulu tõendavad dokumendid ning sõidupäevik või muu samaväärne dokument, milles on kajastatud sõidu tegemiseks vajalik teave. Muudatus annab taotlejale selge arusaama hüvitatavate kulude tõendamise nõuetest, vähendab tõlgendamisruumi ning tagab kulude põhjendatuse ja läbipaistvuse.

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõu on kooskõlas Euroopa Liidu õigusega.

Eelnõu väljatöötamisel võeti aluseks Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2021/2115, millega kehtestatakse liikmesriikide koostatavate Euroopa Põllumajanduse Tagatisfondist (EAGF) ja Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondist (EAFRD) rahastatavate ühise põllumajanduspoliitika strateegiakavade toetamise reeglid ning tunnistatakse kehtetuks määrused (EL) nr 1305/2013 ja (EL) nr 1307/2013 (ELT L 435, 6.12.2021, lk 1–186).

Eelnõus nimetatud Euroopa Liidu õigusaktid on kättesaadavad Euroopa Liidu Teataja veebilehel <https://eur-lex.europa.eu>.

4. Määruse mõjud

Määruse muutmise olulisemate muudatustena on kehtestatud võimalus taotleda toetust jooksvalt kuni eelarvevahendite lõppemiseni, mis suurendab paindlikkust toetuse taotlemisel ja lihtsustab toetuse kasutamist. Samuti laiendatakse taotlejate ringi, lisades senistele mittetulundusühingutele ja maaparandusühistutele ka tulundusühistud, ning kaotatakse varasem ühe aasta piirang innovatsioonipartnerite kaasamisel. Viimane muudatus võimaldab nii ekspertide kui ka teadus- ja arendusasutuste laiemat osalemist projektides. Täiendavalt on täpsustatud abikõlblike kulude loetelu ja abikõlblikkuse perioodi määramist, tõstetud ostumenetluse piirmäära, laiendatud huvide konflikti regulatsiooni ning lühendatud taotluste menetlustähtaega, mis kokkuvõttes suurendab õigusselgust ja vähendab taotlejate halduskoormust.

Määruse kehtestamine ei too endaga kaasa organisatsioonilisi muudatusi avalikus sektoris. Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi haldusalas ei muutu määruse jõustumisel ülesannete ega pädevuse jaotus. Määruse rakendamiseks ei tulene välissuhetealast, sotsiaalset, sealhulgas demograafilist mõju, samuti ei ole määruse muudatustel mõju riigi julgeolekule, elu- ja looduskeskkonnale, regionaalarengule ega kohaliku omavalitsuse korraldusele. Määruse rakendamiseks vajalikke menetlustoiminguid teeb PRIA, kellel on olemas vajalik haldussuutlikkus ja tehniline võimekus.

5. Määruse rakendamisega seotud tegevused, vajalikud kulud ja määruse rakendamise eeldatavad tulud

Määruse rakendamisega ei kaasne lisakulusid riigieelarvest.

6. Määruse jõustumine

Määrus jõustub üldises korras.

7. Eelnõu kooskõlastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Eelnõu esitati eelnõude infosüsteemis EIS kooskõlastamiseks Rahandusministeeriumile, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumile ning Haridus- ja Teadusministeeriumile ning saadeti arvamuse andmiseks Põllumajanduse Registrate ja Informatsiooni Ametile, Maaelu Teadmuskeskusele, Keskkonnainvesteeringute Keskusele, Eesti Põllumajandus-Kaubanduskodale, Eesti Talupidajate Keskliidule ja Eesti Toiduainetööstuse Liidule. Rahandusministeerium, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium, Haridus- ja Teadusministeerium, Maaelu Teadmuskeskus, Keskkonnainvesteeringute Keskus, Eesti Talupidajate Keskkliit ning Eesti Toiduainetööstuse Liit eelnõu kohta märkusi ega ettepanekuid ei esitanud. Põllumajanduse Registrate ja Informatsiooni Amet ning Eesti Põllumajandus-Kaubanduskoda kooskõlastasid eelnõu märkustega, millega on ka enamuses arvestatud.

(allkirjastatud digitaalselt)

Triin Kõrgmaa

Kantsler